

Magyar fiatalok véleménye a NATO-ról

A NATO jövőbeli sikerességének szempontjából kétségtelenül fontos, hogy milyen a megítélése a tagállamok civiljeinek körében. A Szövetségnek a hatékony működéshez szüksége van arra, hogy a társadalom is ismerje, megértse és elismerje a célkitűzéseit. Ezt az elengedhetetlen politikai és társadalmi támogatást pedig jelentősen befolyásolják a fiatalokban szerzett benyomások és az az oktatásban megszerzett ismeretek.

A NATO stratégiájának tehát figyelembe kell vennie, hogy milyen képe van a tagállamok fiataljainak a szervezetről és törekednie kell arra, hogy ezt a képet pozitív irányba formálja.

Megkérdeztünk több mint kétszáz 16 és 30 év közötti fiatalat arról, hogy milyen ismeretekkel rendelkeznek az Észak-atlanti Szerződés Szervezetéről és mi a véleményük róla. A kérdéseinkkel a mellett, hogy mi az általános hozzáállása a korosztálynak a szövetséghez, azt céloztuk kideríteni, hogy mennyire kapnak tanulmányaik alatt érdemleges tudást a témában, és mit gondolnak, milyen biztonsági kihívásokkal állunk szemben manapság.

A válaszadók 16%-a 20 év alatti korosztályba tartozik, a többiek pedig nagyjából fele-fele arányban a 20-25 éves és a 25-30 éves korosztályba. A válaszadók 90.2%-a nyilatkozott úgy, hogy tudja mi az a NATO, 8.8%-a csak hallott róla, de nem igazán tudja milyen szervezetről van szó, a maradék 1% pedig nem is hallott még róla saját bevallás alapján.

A témában való jártasságukat tekintve a válaszadó fiatalok igen változatosak voltak: Megkérdeztük tőlük, hogy saját bevallásuk szerint súlyozzák saját ismereteiket a NATO-ról egy 1-5-ig tartó skálán, ahol az 1-es „a semmit nem tudok róla” és az 5-ös „a mély ismereteim vannak róla”.

A skálán a válaszok a következőképpen oszlanak meg:

1: 2%

2: 15,1%

3: 38,5%

4: 28,3%

5: 16,1%

Megkértük az alanyokat, hogy írják le az első szót vagy kifejezést, ami eszükbe jut a NATO kapcsán, hogy felmérjük, milyen alapképet alkotnak a szövetségről. A NATO kommunikációs stratégiájának hatékonyságát mutathatja, hogy a társadalom szemében az általa kívánt kulcsszavak jelennek-e meg említésekor, amely ideális esetben olyasmi lenne, mint például a „biztonság”, „egység” és „erő”.

A leggyakoribb választípus a „hadsereg” és a „katonaság” utalt. Gyakran megjelentek a „katonai szövetség”, „katonák”, „hadviselés” és további ezekre utaló kifejezések.

A második leggyakoribb választípus a védelemre és a biztonságra utaló kifejezések voltak. Ezek között gyakran megjelentek olyan összetettebb kifejezések, mint a „kollektív védelem” és a „kölcsönös védelem”, amelyek arra utalhatnak, hogy a válaszadók nagy része tisztában van azzal, hogy egy részben katonai szövetségről beszélünk, amely fő funkciójának a tagállamok kölcsönös védelmét tekintik. A szervezet politikai és diplomáciai funkciója már kevésbé tudatosan jelenik meg a fiatalok fejében.

A harmadik leggyakoribb elem, amely megjelent a válaszok között, a nyugat és az USA volt, melyekre utaló kifejezések számtalan formában érkeztek. Ilyenek voltak például a „nyugati védelem”, „USA csatlós”, „Nyugati országok katonai szövetsége”, „New York” stb. Ebből leszűrhető, hogy a válaszadó fiatalok a NATO vezető hatalmának az Egyesült Államokat tartják, és a „nyugatiságot” a szövetség alapvető elemének vélik.

Sok megadott kifejezésben megjelent a háború és konfliktus is, valamint amelyek egy-egy konkrét eseményre utaltak (pl. Délszláv háború). Gyakorik voltak azok a válaszok is, amik tartalmaztak olyan kapcsolódó szereplőket, mint például Putyin és Oroszország vagy Trump.

Számos a NATO feleslegességét hangsúlyozó kifejezés is érkezett a válaszok közé. Ezen válaszokból is érzékelhető, hogy a magyar társadalomban jelen van egy viszonylag erős a NATO idejétmúltságáról és feleslegességéről szóló kritikai szemlélet.

Ezt támasztják alá azok a válaszok is, amelyet arra a kérdésre adott számos válaszadó, hogy a szerintük van-e, és ha igen, milyen strukturális változásokra lenne szükség a NATO-t illetően. A második leggyakoribb kritika, ami felmerült, hogy az európai országoknak nagyobb katonai autonómiára lenne szüksége és hogy a NATO a jelenlegi formájában szükségtelen. Több olyan válasz érkezett, hogy a szövetséget újra kellene szervezni, Amerikának a mostaninál kevesebb befolyással kellene rendelkeznie benne, vagy csökkenteni kellene tagországok számát.

A leggyakoribb válasz azonban arra irányult, hogy a NATO lassú döntéshozatalát fel kellene gyorsítani, hatékonyabbá tenni a működését. Sokan úgy látták, ennek az útja a tagállamok szorosabb együttműködése és a költségvetés növelése lenne. Többen Európa nagyobb felelősségvállalását sürgették, rámutatva arra, hogy egyensúlyt kell teremteni az USA és Európa szerepvállalása között.

Arra a kérdésre, hogy a mai világban, a hidegháborús időszakot meghaladva, amikor a NATO megalakulásának eredeti oka már nem áll fenn, még mindig szükségesnek tartják-e annak meglétét, a következőképpen oszlottak el a válaszok:

183-an jelölték be azt a választ, hogy „Igen, mivel számos új fenyegetés miatt szükség van a tagországok együttműködésére.” 15-en választották azt a választ, hogy „Nem, mert a NATO megalakulásának oka már nem áll fenn, ebben a formában és ilyen erősen nincs szükség a katonai együttműködésre a tagországok között.” 7-en pedig nem tudtak választ adni a kérdésre.

Ez azt mutatja, hogy a kritikáktól függetlenül a fiatalok többnyire szükségesnek tartják az Észak-atlanti Szerződés Szervezetét.

Hasonló következtetésre lehet jutni arra a kérdésre adott válaszból is, hogy Magyarország tagállamiságát szükségesnek látják-e, vagy szerintük az ország önállóan, saját haderejével is megállná-e a helyét a világban. Ám itt már csak 173-an adták azt a választ, hogy Magyarország önmagában túl kicsi és gyenge ország ahhoz, hogy megállja a helyét az olyan katonai nagyhatalmak mellett, mint Oroszország és Kína, ezért szüksége van a NATO-ra, hogy jobban meg tudja védeni magát. 26-an pedig azt a választ jelölték meg, hogy Magyarországnak szüksége van katonai szövetségesekre, de nem a NATO jelenlegi formájában. Szerintük

hazánknak egy új típusú katonai szövetség kiépítésére lenne szüksége. Mindössze 5-en válaszoltak csak úgy a kérdésre, hogy Magyarország számára a NATO tagság túl sok pénz és erőforrás ráfordítással jár, ahhoz képest, hogy mennyi előnye van belőle és hogy szerintük az ország önállóan, a saját haderejével is képes megállni a helyét a világban, emiatt nincs szüksége az Észak-atlanti Szerződés Szervezetére az érvényesüléshez.

Azt is megvizsgáltuk, hogy mit gondolnak, mik a jelenlegi legnagyobb kihívásai a NATO-nak. Bár a kérdésre rendkívül sokféle választ adtak, túlnyomó többségben jelölték meg Oroszország és Kína növekvő hatalmát, mint kihívást és/vagy fenyegetést a szövetség számára. Szintén sokan megjegyezték, hogy a kibertámadások és hibrid hadviselés világában egyre bonyolultabb megállapítani mi számít konkrét katonai támadásnak és nehéz eldönteni miként reagáljanak rá. Különösen sokan említették meg a kibertámadások okozta nehézségeket, a klímaváltozást és annak közvetett hatásait, az illegális migrációt és a járványhelyzeteket is. Többen aggódnak a terrorizmus és az esetleges háborúk kitörése miatt is, sokan úgy vélik, afrikai és közel-keleti konfliktusok fogják próba elé állítani a NATO-t, aminek békefenntartó szerepet kellene vállalnia. Ezen válaszok mértéke némileg visszatükrözi azt, hogy milyen fenyegetések megjelenítésével és mely konfliktusokról szóló hírekkel találkozunk legtöbbször a magyar médiában.

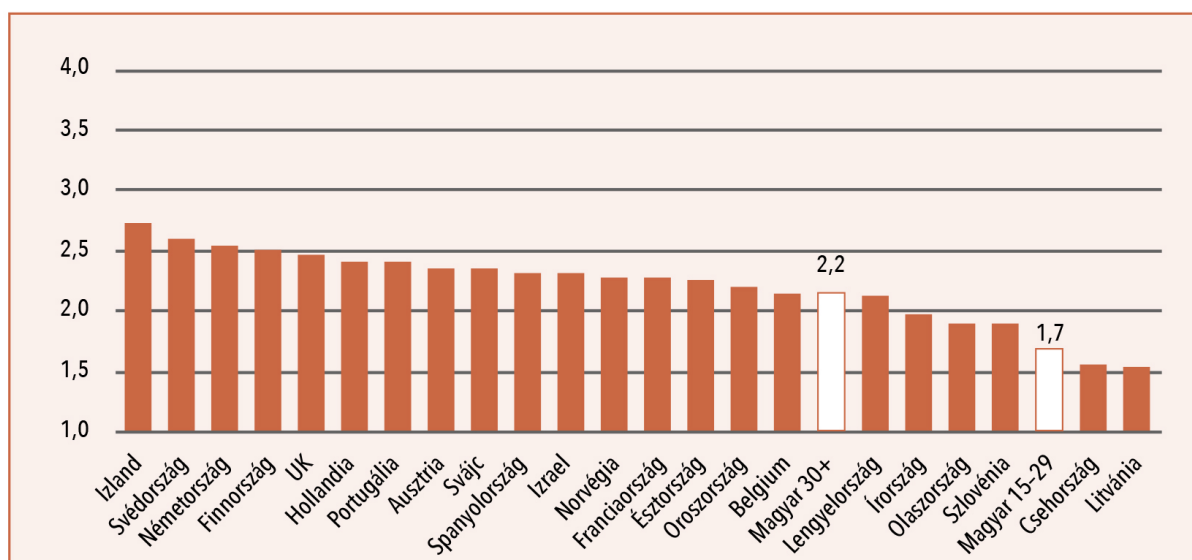
Nagyon sokan, a válaszadók több mint negyede tartja úgy, hogy a NATO egyik legfőbb kihívása a belső béke megőrzése és a tagállamok közötti együttműködés fenntartása, erősítése. Ezek közül több válasz utal ismét az Európa-USA egyensúlyának szükségességére is, mely megteremtése nehéz feladatnak tűnik számukra.

Annak érdekében, hogy megállapítsuk, a különböző ismeretekkel rendelkező, különböző álláspontú fiatalok milyen lehetőséget kapnak a NATO megismerésére, megkérdeztük tőlük, hogy szerintük magyar közoktatásban (általános iskola, középiskola) mennyire adnak érdemleges tudást és információt az Észak-atlanti Szerződés Szervezetéről. 1-5 skálán jelölhették be, hogy milyen tartalmi és mennyiségű tudásanyagot biztosít számukra a közoktatás, ahol 1-es a „szinte semmit nem tanítanak róla” és 5-ös a „Nagy hangsúlyt fektetnek a NATO működésének és céljainak megismertetésébe, sok tudást szerezhethünk róla a tanulmányaink alatt”. Nagyon kifejező, hogy a válaszadók jelentős része, 96 fő a 2-est jelölte

meg a skálán, tehát egyáltalán nem tartják elégségesnek, amit tanítanak a szervezetről az iskolákban. Az 1-est megjelölők, akik úgy tartják, szinte semmit nem tanítanak a szövetségről a közoktatásban, szintén arányaiban nagy számban, 61-en voltak a válaszolók közül. Csupán 11 fő volt, akik a 4-est vagy 5-öst jelölték meg a skálán.

Összességében úgy érződik, hogy a megkérdezett fiatalok nem elégedettek a számukra nyújtott oktatással a NATO-t illetően. Ez a tényező pedig jelentősen befolyásolja a véleményüket is, hiszen a szövegesen kifejtendő részeknél számos alkalommal érkeztek „Nem tudom” és „Nem értek eléggé hozzá” típusú válaszok.

Megjegyzendő, hogy a kérdőívre való felhívás számos online csoportban és számos körben lett meghirdetve, s egy-egy poszt erről több mint 2500 főt ért el a célcsoportból. Ez árulkodhat magyar fiatalok körében jellemző érdektelenségről a különböző nemzetközi szervezetek iránt. De a kérdőív válaszai között megjelenő magas számú „nem tudom” és „nincs róla véleményem” típusú válaszok sem csak az oktatás és rendelkezésre álló információk hiányosságairól mutat valamit. Ezek a válaszok szülehetnek abból az okból kifolyólag is, hogy az alanyok egy része nem alkot szívesen véleményt a témában. Egy 2016-os felmérés szerint a magyarországi 15-29 éves korosztály átlagosan kevésbé aktív politikailag, mint európai társaik, és általánosan kevésbé érzik úgy, hogy befolyással rendelkeznek a közéletre.

1. ábra: A fiatalok politikai érdeklődésének átlagai országonként

(forrás: ESS08, adatfelvétel eszmei időpontja: 2016)

A kérdőív eredménye összhangban áll a 24.hu egy 2019-es vizsgálatának megállapításával is, amelyet egy magyar és lengyel fiatalokkal készített beszélgetésre alapozva készítettek el. Ők a következőképp fogalmaztak: „a megkérdezett magyar és lengyel fiatalok a NATO mandátumán jóval túlmutató elvárásokat fogalmazznak meg a szövetség tevékenységét illetően. Noha a válaszadók többsége tisztában volt a szövetség katonai jellegével, láthatóan nem értette az azt körülvevő politikai struktúrákat. Jól érzékelték, hogy a szövetség fontos politikai játszmák terepe, de annak irányával nem voltak tisztában.”

A NATO-nak a stratégiájának kialakításakor mindenképpen érdemes figyelembe venni a tagállamok fiataljainak oktatását is és az ismeretek elérhetőségének lehetőségét. Megállapítható, hogy a magyar fiatalok igényt tartanak ezen ismeretek hozzáférhetőségéhez és szükséges lenne a közoktatási tananyagot bővíteni ebben a témában.

Ha a Szövetség célja a róla alkotott pozitív kép kialakítása és fenntartása, külön figyelmet kell helyeznie a fiatalok körében, akár már gyerekkorban történő ismeretterjesztő program kialakítására és lépéseket kell tennie az ügyben, hogy nagyobb helyet kapjon az oktatásban, valamint a médiában is.

Összefoglalva, a magyar fiatalok nagyjából tisztában vannak azzal, hogy milyen célt szolgál a NATO és vannak ismereteik az ahhoz kötődő eseményekről, fontosabb szereplőikről, de saját belátásuk szerint nincs elegendő tudásuk róla, amit részben az oktatási anyagok hiányosságának tudnak be. Alapvetően egy pozitív hozzáállás figyelhető meg a többségnél, és átlátják a szövetség mai szerepét és jelenlétének szükségességét. Azonban a NATO tagság pártolói között is jelentős számban fogalmazznak meg kritikát a hatékonyságát illetően és kérdőjelezzik meg a jelenlegi működését.